

Szerkesztőség kiadó-
hivatal és nyomda

Cluj-Kolozsvár, St. Baron
u. Pop. (Brassai-utca) 10.

Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
Sz. N. Sz. — 558

Kéziratok kizárólag a
szerkesztőséghez cím-
zendők. Kéziratokat nem
adunk vissza.

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Ramsetter Róbert

Budapest

Égész évre — — 850
Félévre — — 460
Negyedévre — — 240
Egy hónapra — — 85
Egy szám ára pályaud-
varon és vidéken is 4 lel
Bukarestben — 5.—

Csehszlovákiában
Egy hónapra — ck 35.—
Egy szám — 150

1925 június 30 Kedd

Cluj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 147 szám

5685. Thamuz 8

Marokkótól—Kináig megingott a világ gyarmati frontja

... Majdnem kétezer esztendőn keresztül aludta Kína a magukba zárt népek mély álmát. A sajátos kínai kultúra már régen megmerevedett; Kon-fu-Cse és La-o-Cse tanait hivatalnok-bölcsek használták fel — jobb híján az adminisztráció direktíváiként s a Nagy fal nem az ellenségeket, csupán a gondolatokat tartóztatta, fel, amelyek Nyugatról ideérkezve, erejükvesztetten állottak meg.

Ebből a hosszú álomból Kinát az angol hadihajók ágyudörgése ébresztette fel. Az ébredés nem volt kellemes; 1839-ben, mikor a mennyei birodalom kormányza a lakosságot kétségbeesztő módon pusztító ópiumcsempészetnek akart véget vetni, első aktív lépése összeütközésbe kergette a brit érdekekkel. A böles mandarinok minden érvelése megbukott az angol cirkálókkal szemben; az 1839—42-ig tartó ópiumháború Kinát Anglia vazallusává tette. Hongkong angol kézre jutott, Kantonba is behatoltak az idegenek, európai konzulok árasztották el a nagyobb városokat, magukkal hozva a konzuli biráskodást, amely az európai embert kivette a kínai hatóságok jogköréből. Az első ópiumháborút követte a második és a harmadik; Kína észre sem vette és a nyugati hatalmak — Anglia, Franciaország és Németország — máris felosztották őt egymás között. Így lett Kinából „érdekszféra”, mindegyik hatalomnak kívánatos és fontos terület.

A nagyhatalmak féltékenysége és az egymás között olykor-olykor felmerülő konfliktusok nem sokat változtatnak Kína helyzetén. A Mandzsudinasztia császárai távol éltek néptől, amelynek kétségbeesését és szolgasorsát nem is érthették meg. Így történt, hogy az „idegen bitorlóktól” való szabadulás végül lassan lassan egybeesett a köztársasági törekvésekkel.

Aki a mai Kína lázadását, egészséges megújulását és új törekvéseit meg akarja érteni, annak feltétlenül ismernie kell az első kínai forradalom rövid historikumát. 1908-ban a néhány hónappal ezelőtt elhunyt Szun-Jat-Szen hazatért külföldről, ahol az ottlévő kínaiakat nyerte meg a multtal szakító forradalom gondolatának. Hazaérkezve 1911-ben Li-Jüan-Hung tábornok segítségével a déli tartományokban fegyveres felkelést szít — és győz. A dinasztia 1912-ben lemond.

Az elkövetkező öt év erősen próbára teszi a fiatal köztársaságot. Puccsok és ellenpuccsok, palotaforradalmak és monarchista lázadások tarkítják ennek a periódusnak krónikáját. A világháborúban Kína az antanthoz csatlakozik s visszaszerzi Kiaocsut a németektől, de ezzel egyidejűleg megerősödik az angol, japán és orosz befolyás. Az egyes tartományok elszakadnak egymástól s 1922-ben a különböző katonai tartományfőnökök — Csana-cso-lin Mukdenben, Csac-Kun Tiencsinben és Wu-Pei-Fu tábornok Pekingben — összecsapnak. Végre 1923-ban újból összeül a parlament, hogy a végleges alkotmányt megteremtse s látszólag ismét teljes az egység a 350 millió lelket számláló birodalomban.

Látszólagos volt ez az egység már 1922-ben s a béke ugyancsak rövid hónapokat idézett a Yang-Ce-Kiang vidékén. A világháború nem elégitette ki a győztes országok piac-éhségét s a termelésnek már-már állandósult válsága újabb nagy áruvezetősatorna feltárását tette szükségessé. A hatalmak körülnéztek és szemük Kinán akadt meg: ez a terület még mindig szűz talajnak számított Európa szemében.

Elsőnek természetesen Anglia szólalt meg s ez az enunciació épséggel nem diplomáciai szózat formájában történt meg. Anglia építeni kezdte Singaporéban a világ legnagyobb erősségét, amely eddig tizmillió font sterlinget emésztett fel s előreláthatólag még többet fog kerülni. De a singaporei hadikikötő birtokában Anglia valóban uralkodik a hullámokon, a Sárgeatengeren csakugy, mint az indiai óceánon.

Románia svájci követe nyilatkozik az erdélyi kisebbségek népszövetségi panaszairól

Durvának tartja az erdélyi magyarság memorandumait

(Bucuresti-Bukarest, június 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Petrescu Comnen, Románia berni követe, aki tudvalevőleg Romániát képviselte a népszövetségi üléseken a kisebbségek panaszainak tárgyalásánál, a napokban hazaérkezett Bukarestbe, hogy missziójáról kormányának beszámoljon. Ezt az alkalmat felhasználta a bukaresti lapok és felkeresték a minisztert, hogy informálja őket ezekről a problémákról. Petrescu Comnen szombat délután hat órára magához kérte a sajtó képviselőit és a következőekben nyilatkozott előttük:

Magyar akták a népszövetség előtt

— A sajtó felkérésének — mondja Petrescu Comnen — szívesen tesztek eleget, annál is inkább, mert a romániai és külföldi lapokban is a népszövetségnek tett kisebbségi panaszok tárgyában a tényeknek meg nem felelő tudósítások jelentek meg. Románia a népszövetségnek számos kérdésben volt érdekelve, részint személyes, részint pedig olyan kérdésekben, melyek a kisanantot érintik. Magyarország pénzügyi helyzetének tárgyalásánál a kisanant államainak az volt a véleménye, hogy Magyarország nem mindenben tartja be a békeszerződések klauzuláit. A magyar kormány képviselője e kérdések tárgyalásáig nem érkezett meg Genfbe, ellenben elküldtek egy oszámó aktát a vádak cáfolására. Ezek az akták azonban magyar nyelven voltak megszerkesztve, melyekből, mi a kisanant képviselői, nem állapíthattunk meg semmit, mivel nem ismerjük a magyar nyelvet. Ilyen irányu megjegyzésünknek a népszövetség is helyet adott és ezért kiadták az aktákat a kisanantnak tanulmányozás végett azzal, hogy ennek megtörténte után döntenek majd a további teendőket illetőleg. A kérdés tehát teljesen függőben van, úgy, hogy egyáltalán nem lehet beszélni sem a magyar álláspont győzelméről, mégkevésbé pedig arról, hogy a kisanant álláspontját a népszövetség elutasította volna.

Az erdélyi memorandumok

— Egyes lapok arról írtak, hogy Románia és a népliga között konfliktus keletkezett a kisebbségek panaszok miatt. Ilyen konfliktusról egyáltalán nem lehet szó. Az is megjelent egyes lapokban: hogy a népszövetség egy bizottságot küld ki Erdélybe, a panaszok tanulmányozására. Ezek a hírek mind valótlanok. A népszövetség előtt két kisebbségi panasz fekszik az erdélyiek részéről. Az egyiket Tornya Gyula, dr. csakovai ügyvéd nyújtotta be az erdélyi telepések ügyében. A másikat az erdélyi egyházak vezetői dr. Nagy Károly, gróf Majláth, gróf Bethlen, Ugron István és Grandpierre Emil aláírásával a közoktatásügyi javaslat ellen terjesztették be. Téves az a felfogás, hogy ezen kérdések tárgyalásánál a román álláspontot elutasította volna a népliga. Mindkét memorandum tárgyalását, anélkül, hogy azokat napirendre tűzték volna, elhalasztották az őszi ülészakra. A memorandumok egyébként rendkívül durva hangon vannak megszerkesztve, annyira, hogy a bizottság tagjai között a legkellemetlenebb benyomást gyakorolta. Azonkívül a panaszok egyrésze olyan naïv alapokon vannak lefektetve, hogy a népszövetség hivatalos organuma is nevétségeseknek minősítette. Ismétlem, mindkét kérdés tanulmányozási stádiumban van.

Mi történik a kisebbségi panaszokkal

— A népligát egyébként valóóggal ellepik kisebbségi panaszokkal. Valamennyi beérkezett panasz felülvizsgál a bizottság és kedvezően elintézi. Ilyen panaszok ellen nem is lehet kifogása Romániának, azonban igenis kifogásoljuk azt, hogy mielőtt ezek a népszövetséghez kerülnének, kiszolgáltatják őket a románellenes sajtónak, mely hetekig foglalkozik vele. Ezáltal olyan támadások érik az országot, mely ellen feltétlenül meg kell tenni a szükséges rendszabályokat.

Petrescu Comnen nyilatkozata további részében foglalkozik a nemzetközi döntőbíráskodás kérdésének állásáról, valamint azokról a hírekről, melyek szerint Románia, a népszövetség közvetítésével, nagyobb kulturális kölcsönt akar szerezni. Valóban érkezett ilyen megkeresés a népszövetséghez Puscariu Sextil kolozsvári egyetemi tanártól. Ez azonban az egyetemi tanár egyéni iniciatívája és nem Romániáé. Sextil Puscariu megkeresése egyébként tanulmányozás végett egy bizottság előtt fekszik.

Május 7-én volt 10-ik évfordulója a hírhedt japán „huszonegy pont” átnyújtásának. Ezekben a pontokban igen megalázó követelések foglaltattak s most tíz év után, a pekingi diákság nagyarányu tüntetéseiben tiltakozott minden további függés ellen.

Dr. Szun-Jat-Szen örökségét akarják megvalósítani a pekingi diákok, akik a multa emlékezve, a jelent és jövőt akarják megváltoztatni. Ebben a munkájukban támogatja őket az egész kínai nép: a kínai munkásság csakugy, mint Feng-Ju-Siang vagy Csang Cso-Lin tábornok. Jobbára e két utóbbi neve körül forogtak az utolsó hetek kínai jelentései, holott e két katona csak eszköze a hatalmas és feltarthatatlannak látszó kínai megmozdulásnak.

Természetes, hogy Oroszország, amely Nyugat-Európa forradalmasításáról már letett, most a távol Kelet előtt játsza a felszabadító Grál lovag szerepét. Az is természetes, hogy Feng-Ju-Siang szívesen fogadja az orosz fegyvereket, s a századok szociális elnyomatása alatt nyögő kínai proletáriátus rokonszenvezik a társadalmi felszabadítást hirdető tanokkal. De a leglényegesebb és legelhanyagoltabb momentum mégis csak az, hogy Kína a helyzet helyes felismerésével kijátsza egymás ellen a hatalmakat, amikor Japánt Amerikával, Angliát pedig Oroszországgal állítja szembe. Ettől a versengéstől Kína saját önállóságának megszületését várja — és nem alaptalanul.

A kínai lázadás tüneti jelentősége még ennél a — végeredményben lokális — ténynél is fontosabb.

sabb. Ha Észak-Afrikából kiindulva Marokkón, Arabián, Perzsián, Afganisztánon, Indián keresztül egészen Kínáig vonalat rajzolunk, megkapjuk a hatalmak gyarmati frontjának sémáját. A marokkói harcok s Franciaországnak ma már beismeret veresége csupán egyik tünete a gyarmati front megmozgásának: éppen így tünete a kínai lázadás, az indiai elégedetlenség s az iszlám nyugtalan-

sága is.

A hódítások idejét mintha az utolsó imperialista háboru fejezte volna be. A távol Kelet feltápaszkodása újabb bizonyítéka ennek s bizonyítéka annak a kölcsönhatásnak, amely egymástól még oly távol eső területek politikai mozgalmait között fennáll. Kína feltámadása végső soron a gyarmati világhatalmak bukásának kezdetét jelenti.

Kinos botrány a bécsi Depositenbank közgyűlésén

A Hítelintézet átvállalta a bank kényszeregyezségi kötelezettségeit.

A részvényesek Castiglioni ellen

(Bécs, június 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Depositenbank ma tartotta összeomlása óta első rendkívüli közgyűlését, amelyen olyan viharos jelenetek játszódtak le, amelyekre eddig hasonló közgyűlésen nem volt példa. Hatvanhárom részvényes vett részt a közgyűlésen, akik között több asszony is volt. A napirend egyik pontja annak a megállapodásnak ratifikálása volt, amely a Depositenbank és a Kreditinstitut für Öffentliche Unternemungen közt jött létre és amelynek az a lényege, hogy ez az intézet a csődönkívüli kényszeregyezés megkezdéséhez szükséges összegeket folyósítja, a Depositenbank részvényeinek ellenében. Az elnöki tisztet a közgyűlésen Munterdorf igazgató látta el.

A szavazatszedő küldöttség kiküldésekor kezdődtek meg a botrányos jelenetek, amelyek az ülés további során még inkább fokozódtak. A kisebbségi részvényesek ugyanis megállapították, hogy a bank hivatalnokait ki-

rendelték a szavazáshoz és olyan számozott szavazólapokat adtak ki, amelyeknek alapján meg lehetett állapítani, hogy a javaslatok ellen, vagy mellett szavaznak-e. A jelenlévő részvényesek közt ez a körülmény óriási felháborodást idézett elő. A részvényesek nagy zajban törtek ki és ilyen közbekiáltások hangzottak:

— Be kell zárni őket!

— Akasszák föl Castiglioni!

A lármá tovább tartott, úgy, hogy a bank vezetősége kénytelen volt háromnegyed egykor a rendőrséget értesíteni és onnan kérni segítséget. A részvényesek továbbra is zajongtak és igyekeztek megakadályozni a szavazást, úgy, hogy az elnökség végül is kénytelen volt a közgyűlést felfüggeszteni. Igen sok asszony hisztériás rohamot kapott. Az ülés felfüggesztése után, az izzó hangulatra való tekintettel, kénytelenek voltak a közgyűlést bezárni és folytatását elhalasztani.

Masaryk meg van elégedve művével

Nyilatkozata Európa helyzetéről a világháboru tanulságairól, a forradalmárokról, a forradalmakról és Wilsonról

(Newyork, június 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) A „Newyork Times“ legutóbbi számában igen érdekes interjú közöl Masaryktól, a csehszlovák köztársaság elnökétől. A figyelemreméltó beszélgetés főbb részleteit itt ismertetjük:

— Ugy gondolom, — kezdte szavait Masaryk — hogy Amerika közeledik Európa felé. És ennek nagyon örülök, mert Amerika az emberi boldogulás egyik legnagyobb tényezője. Sajnálatraméltó volna, ha az Egyesült Államok tovább is elkülönítve magát, izoláltan szemlélné a dolgokat. Amerikának nem kell egyetérteni Európa politikájával, de még így is köteleiségei vannak a világgal szemben. Az Egyesült Államok ma a világ legnagyobb országa. Demokratikus, szabad állam. Nincs katonaság és az egyháznak semmi beleszólása az állami ügyekbe. Amerikára óriási köteleesség vár. Nem beszéllek politikáról, mert én esetleg nem értek egyet az amerikai politikával és Amerikának nem kell egyetérteni az én politikámmal, de Amerika hatalmi és gazdasági szervezetével az emberiség organizációjának ügyét szolgálhatja, ahelyett, hogy elszigetelve maradjon. Ez az erkölcsi köteleesség közelebb sodorja Európához. Ez nem az amerikai dollár kérdés. Tudom, hogy Európának szüksége van pénzre, de a pénz nem az emberiség megmentője.

Arra a kérdésemre vonatkozólag, hogy milyen tanulságokat vont le a világháboruból, Masaryk így felelt:

— Olyan rettenetes tanulsággal szolgált minden nemzetnek, hogy oktalanság és ostobaság volna új háborút előkészíteni. Tolosztój azt mondta, hogy a nép többsége ostoba. Én ezt úgy fejezném ki, hogy az érzékenyek kisebbségben vannak. Ezeknek az érzékenyeknek energikusabbnak kell lenniük, nekik kell küzdeni a közérdekért és nem szabad otthon ülve várni és nézelődni, hogy mi történik.

— Hogy fogja fel az orosz kísérletet? — kérdeztem ezután.

— Nincs sok remény arra, hogy valami hasznos dolog származzék belőle. Nagy lecke úgy Oroszországnak, mint az egész világnak, de semmivel sem több egy érdekes kísérletnél.

Egy csodálatos karrier

A csehszlovák köztársaság elnökének élettörténete mesés illik. A legmélyebb mélységekből emelke-

dett fel a legmagasabb magasságokig és ehez minden eszköze egyedül átfogó és hatalmas intelligenciájának ereje, szenvedélyes igazságszeretete és őszintesége volt és az a hatalmas vágy, amely beláthatatlan idők óta népét is eltöltötte, hogy szabad legyen. Évtizedeken át fáradhatatlanul dolgozott. Nemzetének élő lelkiismerete volt. Sohasem félt attól, hogy egyedül marad, vagy hogy népszerűtlen dolgok védelmében áldozza fel energiáját. Ha érezte és tudta, hogy igaza van, hogy a gyengét védelmezi, minden energiájával harcba szállt, nem törődve azzal, hogy barátai eltávoznak tőle és egész sereg ellenséget szerez.

Apja kocsis volt, anyja szolgálóleány, ő maga pedig immár a politikai méltóság és a szellem nagy arisztokratája. Filozófus és álmodozó a tudományban, a valóságnak és a mának az államférfia az életben. Nélkülözött és kinlódott gyermekkorában, kovácsinas volt és éjszaka tanulhatott csak. Tizenöt éves korában került csak a gimnáziumba. A szó szoros értelmében éhezve tanulmányozta Shakespeare-t, Schillert és Humboldt-ot, három kiválasztott kedvencét, ezenkívül idegen nyelveket is megtanult. Gimnáziumi tanulmányai után lengyel, orosz és francia fordításokból tengette életét. Keresete nagyrészből könyveket vett. Versek is írt és regény-nyel is kísérletezett. Jóhumoru karikatúrista is volt és 1866-ban csipős torzrajzokkal gúnyolta ki a bevonuló porosz tiszteket. Ebből az időből való az a sikerült fogása is, amellyel megmentette a megszállástól szülőközségét, amikor a poroszok morvaföldre bevonultak. A község határán egy fára óriási betűkkel plakátot szögezett:

Vigyázat! Kolera van a községben!

A poroszok messze elkerülték a tájat.

Tanulmányait a bécsi egyetemen folytatta és társadalomfilozófiai műveivel csakhamar feltűnést keltett. Különösen sokat vitatták az öngyilkosságról és a hipnózisról írott tanulmányait.

Amerikai leányt vett feleségül

Lipcsében megismerkedett Miss Charlotteval, egy francia származású amerikai leánnyal, beleszeretett és eljegyezte. Egy évvel később Ameriká-

ban, Brooklynban esküdtek meg. Majd visszatértek Bécsbe és Masaryk 1882-ben a prágai egyetem tanára lett.

Óriási feltűnést keltett, amikor bizonyos okiratokról, melyek cseh nemzeti hőseket glorifikáltak, kimutatta, hogy hamisítványok. A cseh nép szent-ségtörésnek tekintette Masaryk állásfoglalását és árulónak kiáltotta ki. Nemtelen, kegyetlen irodalmi banditának nevezték és a törvény elé akarták állítani. De ő nem hagyta magát és bebizonyította, hogy minden állítása igaz és megtanította nemzetét arra a nagy tanulásra, hogy akármennyire is rájong érte, nem szabad hamisított okmányokkal éleszteni a honszeretetet, akármilyen kellemetlen is ennek a leleplezése.

A tudományos pályán is sikert sikerre halmozott. Emberi és kormányzati elve ez:

— Minden politikai, szellemi embernek így kell szólania önmagához: „Én magam is az állam, a nemzet és a nép vagyok.“

A forradalmárokról

A beszélgetés során a forradalom és a forradalmárok pszichéje is szóba került.

— A forradalmár — mondta Masaryk — rendszerint egy nagyon-nagyon fantasztikus politikus. A legnagyobb mértékben szerencsejátékos és színesz. Szerencsejátékában mindig élete a tét. A forradalmár babonás, politikai féltés imádó, aki társadalmi és politikai csodákban hisz. Bizik az eshetőségekben és meg van győződve, hogy kettő meg kettő kívánságaihoz képest négy, vagy öt is lehet. Föltétlenül meg van győződve a saját nagyságáról és csodálatos szellemi képességeiről. Arisztokrata, abszolutista és triannus, ha a legnagyobb mértékben az egyenlőségért és testvériségért is harcol. A forradalom, éppen úgy, mint a háboru is, a sport egy neme. Még mindig rabszolgatartók és rabszolgák vagyunk. Még mindig vérszomjasak vagyunk. Izgalmakra vágyunk, de nem akarunk dolgozni. A tömeg, a nép szereti a forradalmat.

Forradalmak percében és háboru idején az emberi élet értéktelenné válik. Ebből a szempontból a bolsevisták a legalacsonyabb fokon állnak. Saját szememmel láttam a bolsevista forradalmárok gyalázatos cselekedeteit. Véres, brutális, amely bestialitássá fajul, tör magának szabad utat. Ami legjobban megdöbbentett, az volt, hogy egészen fölösleges módon áldoztak fel egész garmada emberi életet.

„Wilson minden idők egyik legnagyobb embere“

A beszélgetés végén Masaryk Wilsonról beszélt: — Minden idők egyik legnagyobb embere. Amikor a monarchia megtette békeajánlatát és szóba került a fegyverszünet kérdése. Wilson elnöknek azt a meggyőződésemet fejtettem ki, hogy a háboru a végsőkéig kell folytatni, a szövetségeseknek kényszeríteni kell a németeket arra, hogy letegyék a fegyvert és be kell vonulni Berlinbe.

— Rendben van, — mondtam Wilsonnak — a háboru stratégiai szempontból megnyertük, de ismerve Poroszországot, attól tartok, hogy a német nép nagy tömege nem fogja elbírni Németország és Ausztria stratégiai bukását. És lelkére kötöttem Wilson elnöknek, amikor Európába küldte puhatolózás céljából barátját, House ezredet, hogy tartós és ne pillanatnyi békére törekedjék. Ez volt az egyedül helyes nézet. Clemenceau is ellene volt, hogy Foch átkeljen a Rajnán, de az amerikai katonák német földön akartak állani, éppen úgy az angol csapatok és Lloyd George is.

— Amikor az újságok és kormányzati körök arról kezdtek beszélni, hogy Wilson elnök elmenjen-e a béketárgyalásokra, annak a nézetemnek adtam kifejezést, hogy ne menjen Európába, vagy ha megy is, a békekonferencia megnyitása után rögtön forduljon vissza. Ismerve Wilson jellemét és lelkesedését a nemzetek ligájáért és ismerve azokat, akikkel tanácskozó asztalhoz fog ülni, attól féltem, hogy mindkét fél elveszti illúzióját. Attól tartottam, hogy Wilson nagy tekintélye, amelyet szívós munkával nyert meg, megromlik, vagy teljesen elvész. De hiába minden, Wilson a helyszínén akarta megvédeni saját és Amerika ideáljait. — Megkérdeztem egyszer Wilsontól, hogy mi-

után Amerika kitott koalíciós felelt:

— Nyiltan tól származom és vagyok.

Mire fo mill

(Bucuresti-tudósítójától.)

mány egy bizot Elias-féle, több hováfordításáról vételével. A rot alapot létesített datune Famili seli bukaresti s

Az alapot

bizottságban a tagja fog résztv már be is nev dr. Gr. Antipa, bizottsági tagok Motru, G. Mur

A bizottság Elias intézkedés nemzeti kulturá ben egy százá a legmodernebb kórház Menache házbán szegény zetiségre való t betegeket ingye siteni.

Ezenkívül e fognak létesite zsidó és másval szesülni.

A kiküldött fentemlített int egész hagyatéki nisztrációs ügye neveznek ki. E egyik pedig zsi

Az o nem o

(Bécs, juni

Az osztrák be

sékre készül

A békeszerző

trák lakos an

róla, elvesztet

Lengyelország

Jugoszláviáva

sek szerint a

lyozták, hogy

életbeléptekor

szülői külföld

gár, tekintet

szerették-e az

polgárságukat

az 1920. évb

hogy annak

gárai, ahol la

zenhatodikán

elég föltűnő

akikre ez vor

deletről tud

Az egyik

szenzációs hi

Ramek kanc

kancellár ugy

kén Teschent

Lengyelország

szerződés és

Ramek ma is

hogy az oszt

állampolgársá

mek még ka

viselő volt,

választójogi

viselővé vála

azon tőri a fe

az ilyen viss

körökben na

e munkássá

* Gyöng

kelléke. Hogy

deti Mack-féle

mészetes és

Kristály

Kereskedők figyelmébe!

Nagybani festésnél árendemény! Telefon

kelmefestő, vegytisztító és gőzmosó-gyár 5 0 0

Festünk színtartóan adjusztálva bár-milyen színre végáruvat, fejkendőket, pamut- és gyapjú fonalat.

Cluj

Telefon

5 0 0

ajd visszatértek
ai egyetem ta-

bizonyos okira-
st glorifikáltak,
seh nép szent-
lásfoglalását és
nyetlen irodalmi
lé akarták álli-
bebizonyította,
ította nemzetét
nennyire is ra-
ányokkal élesz-
lemetlen is en-

sikerre halmo-
embernek így
is az állam, a

radalmárokról
om és a forra-

saryk — rend-
ikus politikus.
átékos és szí-
a tét. A for-
adó, aki társa-
lizik az eshető-
gy kettő meg
gy öt is lehet.
át nagyságáról
Arisztokrata,
obb mértékben
harcol. A for-
s, a sport egy-
és rabszolgák
agyunk. Izzal-
olgozni. A tö-

idején az em-
szempontból a
állanak. Saját
almárok gyalá-
amely bestiali-
t. Ami legjobb-
egészen fölsle-
armada emberi

k legnagyobb

sonról beszélt:
pere. Amikor a
szóba került a
nőknek azt a
k egy háborút a
eknek kényszer-
tegyék a fey-

ilsonnak — a
nyertük, de is-
ogy a német
Németország
lkére kötöttem
küldte puha-
dest, hogy tar-
ék. Ez volt
is ellene volt,
amerikai ka-
éppen úgy az

nyzati körök
elnök elmen-
nézetemnek
urópába, vagy
nyitása után
lson jellemét
t és ismerve
fog tlni, attól
luzióját. Attól
lye, amelyet
alik, vagy tel-
lson a hely-
erika ideáljait.
től, hogy mi-

Uj
lefon
0 0

után Amerika háboruba lépett, miért nem ala-
kitott koalíciós kormányt? Wilson csendesen így
felelt:
— Nyíltan meg nandom. Skót presbiterianusok-
tól származom és ezért bizonyos mértékben makacs
vagyok.

**Mire fordítják Jaques Eliás
milliárdos örökségét**

(Bucuresti-Bukarest, junius 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Röviden közöltük már, hogy a kormány egy bizottságot delegált, hogy a Jaques M. Elias-féle, több mint nyolcszázmillió lej örökség hováfordításáról döntsön a végrendelet figyelembevételével. A román akadémia egy nemzeti kulturális alapot létesített bukaresti székhellyel, amely „Fundatiune Familiei Menachem H. Elias” nevet viseli bukaresti székhellyel.

Az alapot egy bizottság fogja kezelni, amely bizottságban a román akadémianak négy rendes tagja fog résztvenni. Ezeket a tagokat az akadémia már be is nevezte a bizottságba. Ezek: Bianu, dr. Gr. Antipa, G. Titeica és D. Gusti. Helyettes bizottsági tagok: dr. V. Babes, C. Radulescu-Motru, G. Murnu és N. Vasilescu Carpen.

A bizottság feladata, hogy a végrendelező Elias intézkedéseinek betartását ellenőrizze és a nemzeti kulturát segítse. A bizottság Bukarestben egy százéves kórházat fog létesíteni, amely a legmodernebb felszerelésekkel lesz ellátva. Ez a kórház Menachem Elias nevét fogja viselni. A kórházban szegénysorsu betegeket fognak ápolni nemzetiségre való tekintet nélkül, ugyszintén bejáró betegeket ingyen fognak orvosi kezelésben részesíteni.

Ezenkívül egy gimnáziumot és egy ipariskolát fognak létesíteni ugyancsak Bukarestben, ahol zsidó és másvallású tanulók fognak oktatáshoz részesülni.

A kiküldött bizottság úgy határozott, hogy a fentemlített intézetek fentartásának biztosítását az egész hagyatéki alappal alátámasztják és az adminisztrációs ügyek vezetésére három akadémiai tagot neveznek ki. Ezek közül kettő keresztény lesz, egyik pedig zsidó.

**Az osztrák kancellár
nem osztrák állampolgár**

(Bécs, junius 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az osztrák belügyminisztérium új intézkedésekre készül az osztrák optálások ügyében. A békeszerződés következtében rengeteg osztrák lakos anélkül, hogy tudomása lett volna róla, elvesztette állampolgárságát. Az 1920-ban Lengyelországgal és antanttal, valamint Jugoszláviával és Romániával kötött szerződések szerint a kisebbségek védelmét úgy szabályozták, hogy mindenki, aki a békeszerződések életbeléptekor külföldön lakott, vagy akinek szülői külföldi illetőségűek, külföldi állampolgár, tekintet nélkül arra, hogy időközben megszerzték-e az optálást. Akik azonban állampolgárságukat meg akarták változtatni, azok az 1920. évben optálhattak, még pedig úgy, hogy annak az országnak legyenek állampolgárai, ahol laktak. A határidő 1922 július tizenhatodikán járt le, ezt azonban nem hozták elég föltűnően nyilvánosságra úgy, hogy azok akikre ez vonatkozott, nem szereztek a rendeletről tudomást.

Az egyik estílap ezzel kapcsolatban azt a szenzációs hírt közli, hogy a rendelet alapján Ramek kancellár se osztrák állampolgár. A kancellár ugyanis 1881 augusztus tizenkettedikén Teschenben született és ez a város most Lengyelországhoz tartozik. Így tehát a békeszerződés és az 1920. évi szerződés értelmében Ramek ma is lengyel állampolgár. Igez ugyan, hogy az osztrák törvények szerint megkapja az állampolgárságot az, aki hivatalt vállal, de Ramek még kancellársága előtt nemzetgyűlési képviselő volt, már pedig idegen állampolgárt, a választójogi törvény szerint, nem lehet képviselővé választani. A belügyminisztérium most azon töri a fejét, milyen intézkedésekkel lehetne az ilyen visszásokokat megszüntetni. Politikai körökben nagy érdeklődéssel néznek a kormány e munkássága elé.

* Gyöngéd és hamvas arcbőr a szépség fő-kelléke. Hogy ezt elérje, keverjen mosdóvizébe eredeti Mack-féle Kaiser Boraxot, amely egy természetes és ártalmatlan szer az arcbőr ápolására.

Caillaux pénzügyi diktátor lett

December 8 án tízmilliárd frank adósságot kell a francia kormáynak kifizetni:

(Budapest, junius 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Szombat délután négy óraker terjesztette be Caillaux új pénzügyi javaslatait és tizenhat óra elteltével a kamara pénzügyi bizottságán, valamint a kamarán kívül elfogadta már a törvényjavaslatokat a szenátus pénzügyi bizottsága és a szenátus plénuma is.

A szenátus pénzügyi bizottságában nem ért el tulságosan nagy sikert Caillaux, mert itt a pénzügyi bizottság huszonöt tagja közül mindössze kilenc fogadta el a törvényjavaslatot. Ot szenátor a törvényjavaslat ellen szavazott és a bizottság tizenegy tagja tartózkodott a szavazástól. A szenátus plénuma előtt már szerencsésebb volt Caillaux, mert itt 273 szavazattal mindössze 11 ellenében hagyták jóvá javaslatait.

Egy ponton eloszlatja a nehézségeket a kamara, és a szenátus gyors döntése. A hatmilliárd új bankjegy kibocsátása folytán megszűnik probléma lenni az a kérdés, miből váltás be a kormány a júliusban és szeptemberben esedékes nemzetvédelmi bónokat. Így azután néhány hónapon lélekezethez jut Caillaux, csak éppen kissé aggályos az, ha most másodizben történik meg rövid idő alatt a bankjegyforgalom határának felemelése.

laux, csak éppen kissé aggályos az, ha most másodizben történik meg rövid idő alatt a bankjegyforgalom határának felemelése.

Csak éppen van egy legvégsőbb határ, ameddig reális eredményekhez kell eljutnia a szanalásnak. Ez a határ december nyolcadika, amikor több, mint tíz milliárd értékű nemzetvédelmi bon válik esedékesé. A most szerzett meghatalmazás módot ad a kormáynak arra, hogy a július elején esedékes 3800 millió névértékű nemzetvédelmi bont beváltsa, mivel a nemzetvédelmi bonok egy kis részét mégis csak prolongálja. December nyolcadikán azonban több, mint 10 milliárd kölcsön beváltására kellene fedezetet találnia a francia pénzügyminiszternek, ha addig nem áll helyre a közvélemény bizalma a frank iránt és ha nem sikerül odáig a bonok tulajdonosainak nagyrészét meggyőzni a prolongálás célszerűségéről. Ezt a nehézséget legfőjebb az hidalhatja át, ha decemberbe vezetik az aranyfrankra kiállított államkölcsönöket, amelyek biztosítékot adnak a papírfrank esetleges újabb árfolyamhanyatlásával szemben.

Uj korszak virrad a lengyelországi zsidóságra

Az egész ország öiömmel üdvözli a zsidókkal kötött megegyezést

(Varsó, junius 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) A lengyel politikai köröket az a paktum foglalkoztatja, amely a napokban a kormány és a zsidó kisebbség parlamenti képviselői között létrejött. Az Uj Kelet jelentette már röviden ennek a paktumnak a lényegét. A lengyelországi zsidó kisebbség biztosítékot kapott arra nézve, hogy gazdasági és kulturális érdekeit minden tekintetben megvédi, amivel szemben a sejm zsidó képviselő beszűntetik oppozíciójukat a kormáynal szemben.

gez. Az egyezményben semmi olyan nem foglaltatik, ami az alkotmányt sértené. Eppen ezért a lengyel képviselők semmiféle obstrukciót nem felejtenek ki ellene.

A paktum jelentőségéről az egyes parlamenti frakciók vezetői a következőképen nyilatkoztak:

— A lengyel nemzet és a zsidó kisebbség között létrejött megegyezés — mondja dr. Reich, a zsidó parlamenti képviselők klubjának elnöke — új korszakot jelent a lengyelországi zsidóság történetében. A kormány elismerte, hogy a zsidóság államfentartó elem, amely az egész országra nézve hasznos szolgálatokat vé-

— A lengyel-zsidó egyezmény — mondja Witos képviselő, a parasztpárt elnöke — egyike az utóbbi évtizedek legfontosabb eredményeinek. A parasztpárt feltétlenül támogatja ezt az egyezményt, hogy milyen mértékben azonban, az attól függ, milyen álláspontot foglal el a zsidó parlamenti klub a parasztpárt agrárköveteléseivel szemben.

Dubanovicz keresztényszocialista képviselő kijelentette, hogy a lengyel-zsidó egyezmény lehetővé teszi Lengyelország közgazdasági életének szabadabb mozgását, mert most már azokkal az államokkal is összeköttetésbe léphetnek, amelyek eddig, éppen az antiszemitizmus és a kisebbség bizonytalan helyzete miatt, a Lengyelországgal való gazdasági összeköttetést kerültk.

Országos bányászkongresszus Kolozsváron

A sóbányákban az 1920. évi béreket kapják ma is a munkások. Bukarestbe akarják áthelyezni a Bányamunkások Szövetségét

(Cluj-Kolozsvár, junius 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) A romániai bányai munkások vasárnap és hétfőn Kolozsváron az Építőmunkások Otthonában tartották rendes V-ik kongresszusukat. A kongresszust Dimitru Baias elnök nyitotta meg, üdvözölve a szép számban megjelent kongresszusi tagokat. Ezután Pavel Buciumean tartott hosszabb referátát a bányamunkásszövetség háromévi működéséről. Ismertette mindenekelőtt azokat a nehézségeket, amelyekkel a szövetségnek meg kellett küzdenie. Párhuzamot vont az előző évek és az utolsó évek politikai eseményei között, rámutatván arra, hogy az előző években a bányamunkások elleni hatósági erőszakoskodások nagyobbak voltak, mint az utóbbi időben, azonban ma viszont a munkásság működési szabadsága csökkent. A kivételes állapot miatt mindenféle gyülekezés tilos és a gyűlési engedélyek mindig a legbonyodalmasabbak. Gyakran megtörténik, hogy a katonai hatóságok engedélyét a polgári hatóságok nem respektálják és megfordítva. Az előadó szerint a kormány tudatosan tartja fenn ezt a kivételes helyzetet, hogy ezzel megakadályozza a munkásmozgalmat, kifárasza és rábírja a munkásságot szervezeteikről való lemondásra.

aranybánya munkásainak sztrájkja volt, amely harminchét napig tartott és amelyben kétezer munkás vett részt. A mozgalom a munkaidő tekintetében sok javulást hozott, mert a nyolcórás munkaidő minden téren kezd általánossá lenni. Az állami bányák munkásai a régebbi kollektív szerződés megkötése által, visszamenő béremelést nyertek. Ez azonban csak két éven át volt így, mostanában az állami bányákban is elég rossz a munkások helyzete. Az állam állandóan elbocsátja munkásait úgy, hogy az 1920. évi hétezer nyi munkáslétszámból e vállalatoknál ma már alig van több négyezer munkásnál. A kincstári bányák siralmas állapotban vannak, többhelyütt a mélyebb bányarétegek viz alatt vannak. A termelés primitív és a víz kiemelése hiányzik a szivattyúk. Az állami sóbányák munkásainak sorsa a lehető legsiralmasabb, mert még ma is azokkal a munkabérekkel vannak fizetve, amelyekkel 1920-ban voltak, jóllehet azóta sok elsőrendű szükségleti cikknek az ára kétszáz, sőt háromszáz százalékkal is emelkedett.

Szervezzen a regáti munkásság

A jelentés további során megemlékezik arról a törekvésről, hogy a bányamunkások szövetsége be akarta vonni a petróleum-bányászokat is. Ez az igyekezet azonban azért hiúsult meg, mert a regáti munkások alig tudtak két csoportot megszervezni, egyet Ploestiben és egyet Campinan. Jellemző ezeknek a szervezkedési tehetetlenségükre, hogy a Prahova-völgyi petróleumvidék huszonezer nyi munkáslétszámából mindössze nyolcvan munkást lehetett megszervezni és ez a szám is rövid néhány hónap alatt negyvenre esett le. A jelentés panaszkodik a jogi személyekről szóló törvény

Kollektív szerződés és nyolcórás munkaidő

A jelentés megemlékezik azután a kollektív szerződésekről. A szövetség 1923-ban tizenennyolc esetben kötött kollektív szerződést, míg 1924-ben már csak tizenhat esetben. Dacára annak, hogy a sztrájk voltaképen a bányai parban törvényesen meg nem engedett, mégis kénytelenek voltak három esetben sztrájkba lépni. A sztrájkok közül legnagyobb a kristyori és ormingyai

Nagyon olcsó száraz vegyi ruhatisztítás CZINK, Cluj

miatt, amely olyan intézkedéseket tartalmaz, hogy azokat szinte lehetetlenség végrehajtani. A jelentés felolvasása után a központi titkár megválasztására került a sor, amelynek eredményeként Buciumean maradt a központi titkára.

Germán titkár azután előadta a betegsegélyző

és a nyudijalap autonómiájára vonatkozó javaslatokat, amelyek fölött egyelőre nem szavaztak. A jelentést Fluerás János, a saakszervezeti tanács elnöke fordította magyar nyelvre. A tárgyalás során a szövetség székhelyének Kolozsvárról Bukarestbe való áttétele váltotta ki a legtöbb vitát.

Egy újságíró naplója az épülő országból

Giveath Jeladim: a gyermekek faluja

Akikkel még a pogromot is el lehet felejtetni. Egy ideális köztársaság. A gyermekfalu élete. Ahol nem ismerik az „árva“ szót

(Emeken, május hó. Az Uj Kelet kiküldött tudósítójától.) A Balfouria-kolónia felett, a Giveath Hamoreh (a tanítók dombja) alatt nemcsak Palesztinának, de talán az egész világnak legérdekesebb faluja fekszik: Giveath Jeladim. Ezt a falut a gyermekekről nevezték el. Felőtt az egész kolónián mindössze három akad. Egyikük Pogacsov, Erec Jiszráél, egyik legkiválóbb pedagógusa, a második a kolóniának gazdasági intézője és néhány felügyelő. A kolónia valamennyi többi tagja: gyermek. Van köztük hatéves, de a legnagyobb nem haladta túl a tizenhat évet. Ez a falu tehát valóban a gyermekek faluja, 115 gyermeké, kik a legborzalmasabb emlék: az ukrán pogromok szomorú bélyegével lelkükben kerültek ide. Véres pogromok száztizenöt árvája: ezek laknak Giveath Jeladimban.

A turisták ritkán keresik fel ezt a kis kolóniát. S ennek nagyon örülnek itten. Legalább a gyermekek nincsenek kitéve olyan kérdéseknek, melyek már hegedő sebeket tépnek fel.

— Mi itt ezt a szót nem ismerjük, hogy „árva“. S nem is engedjük, hogy ezt a fogalmat a gyermekek faluja megismerje. Mi itt egy kis köztársaságot alkotunk. Egy nagy családot, mely minden tagját egyforma szeretettel köti le... Erec Jiszráélben az árvák intézményét is másképen kellett megvalósítanunk. Meg kellett éreznünk, hogy nincs kegyetlenebb jótékonyosság, mint az, amit általában mindenütt az árvákkal elkövetnek. Árvaházakat létesítenek, gyermek-kaszárnyákat, hol szinte minden azt ordítja a szerencsétlen gyermek fülébe: te árva vagy! téged a jótékonyosság tart el, te a társadalom számkivetettje vagy. S a szerencsétlen gyermekeket, az árvaság fegyencit még egyenruhába is bujtatják, hogy az emberek messziről felismerjék őket. Ezt a kegyetlen jótékonytságot kellett itt megszüntetnünk. Mert nekünk ebben is másoknak, jobbaknak kell lennünk. Így kerültek ide ezek a gyermekek Ukrainából és Oroszországból. És itt mindent elkövetünk, hogy semmi eszükbe ne juttathassa, hogy árvák... De mindent elkövetünk azért is, hogy ne érezzék azt sem, mintha őket valaki kitarthatná, mintha valamiféle jótékonyosság kenyérét ennék...

Igy magyarázta ezt el Pogacsov tanító. De nem kellett magyarázat. Mert itt valóban egy teljes emberi közösséget valósítottak meg. Nem játékos kedvvel, de komoly valósággal: egy kolóniát, melynek életét, munkásságát maguk a gyermekek irányítják, végzik el...

A gyermek-falunak ezer dunam földje van. A Zsidó Nemzeti Alap adta számukra. Ezen gazdálkodnak, s bátran állíthatjuk, hogy ez a gazdálkodás semmivel sem különbözik akár-melyik más palesztinai zsidó falu életétől. Hatalmas területen gabonát termelnek, s a pompás traktort egy alig tizenöt éves fiu kezeli kifogástalan szakértelemmel. A délafrikai cionisták, — akik különben évenként hatezer fontot adnak a gyermekfalu fejlesztésére, — a legmodernebb gazdasági gépekkel látták el a kis kolónistákat.

Egy alig tizenégy éves fiu referál: — Az idén elég jó termésünk lesz, különösen árpában. A gabonát nem vetettük el idején, de azért közepesen fog hozni... A jövő évben már dohányt is termelünk...

Ez a kis fiu kezeli különben a gazdasági gépeket... Egy évig tanulta ezt a mesterséget, s olyan zsenialitást árukt el, hogy a szomszédos Merchavja-kvucában is hire van... Az istállóban egy leánya a legfőbb intézője. S mikor be akarunk menni, szigorúan tiltja meg: — Az istállóba idegeneknek tilos bemenni, mert nem akarjuk, hogy betegséget hurcoljanak be...

Igy csak azt engedik meg, hogy az ajtón át benézzünk az istállóba, ahol két tizenkét év körüli leánya — feji a teheneiket. Ami nem kis munka, mert a gyermekfalu tehenészetének tíz pompás tehene van... A fiuk viszont az öszvérekre büszkék. Hat öszvértük van, s ezekre ugy vigyáznak, mintha szemük fénye volna.

A kolónia közepén egy fabarakk áll. Itt egy kis kiállítást rendeztek. Komoly mezőgazdasági és ipari kiállítást. Sőt állatkiállítást is, mert nagy verseny folyik különösen a tyuk-kekrecek körül: ki tudja a legjobb eredményt elérni...

A község háza előtt hirdetőtábla áll. Ide függesztik ki a „községi hirdetményeket“. Mert bizony ilyesmik is van. A kis gyermekközösség szigorú alkotmányt dolgozott ki magának és ennek szabályai szerint él... Precizen szabályozták a kolónia tagjainak jogviszonyát... Csak azzal voltak kissé megakadva, hogy a „férfiakra és nőkre egyaránt kiterjedő szavazati jog“ hány éves korhatárral kezdődjék. Voltak ugyanis olyan forradalmi elemek, akik már az ötéves polgárnak szavazati jogot akartak adni. Ha jól emlékszem, végül is hatéves korral kezdődik az aktív és tíz évvel a passzív választási jog, az összes politikai jogokat is beleértve. A községi „polgárok“ egy héttagnu vezetőséget „vaad“-ot választanak és az intézi a község valamennyi ügyét, és állapítja meg a munka-beosztást s ez köti meg a községet érintő szerződéseket itt. Mert itt még szerződéseket is kötnek. Minden gyermeknek megvan a maga parcellája. Ezt teljesen önállóan tartozik megművelni. Már most ezt a parcellát bérbe veszik a községtől. Természetesen bérleti szerződést is kötnek. Minden „bérelő“ tartozik természetbeni bérösszeget fizetni — a közös konyhának. Sőt elő van írva, még „üzleti és gazdasági“ könyvet is kell vezetni és a községi tanácsnak, a „vaad“-nak joga van a könyvelést felülvizsgálni s ahol látja, hogy a gazdálkodást elhanyagolják, joga van a szerződést megsemmisíteni s a bérletet megszüntetni... Amint a „vaad“ egyik nyolcéves tagja előttem teljes komolysággal kijelentette, erre még nem került a sor.

Egy másik hirdető tábla a községi bíróságé: a „mispát hasalom-é.“ A község összes peres ügyeit, egy a „magán, mint a büntető jogiakat“ a község békebírása intézi el.

Hogy még teljesebb legyen a gyermekfalu képe, Pogacsov egy tíz év körüli, kissé borzaskinézésű ifjút mutat be:

— Ime, a kollégája, — mondja mosolyogva. És valóban, mert a kolléga ur szerkeszti a gyermekfalu kéthetenként megjelenő hivatalos közlönyét.

A kolóniának természetesen közintézményei is vannak. A gyermekek büszkén mutatják meg a templomukat. Saját előimádkozójuk, jól kiképzett kórusuk van s természetesen a teljes templomi szertartást maguk végzik el.

A közintézmények során első helyen kell említeni még a sportteret. Ez egyik legfontosabb intézménye a gyermekek falujának. Kis sportpályájuk van, ahol éppen a „válogatott csapat“ trenirozott. Mert nagyon fontos mérkőzés előtt állanak. A gyermekfalu megett ugyanis egy kis arab község fekszik: Sunem. Ennek csapatával kell megverekedni az emeki futball hegemoniáért. Pogacsevtől azután megtudom, hogy a zsidó és arab gyermekek nagyon jó viszonyban élnek egymással, gyakran járnak látogatóba. Sőt Giveath Jeladimban egy Analfabetizmus ellen küzdő bizottság alakult, amely már is tevékenyen működik az arab gyermekek között és a héber betűvetésre tanítja őket.

Ez a külső berendezkedése a falunak. Ez az önálló élet azonban korántsem jelenti azt, hogy a gyermekek most már nem tanulnak. Itt azonban az iskola nem kényszerrel jelent, hanem valóban belső nevelést.

— Mi itten a szocialis munka iskola-életét valósítjuk meg. A napi beosztás nyole órára köti le a gyermekeket. Négy órán át teljesen gyakorlati szempontokkal és eszközökkel rendszeres tanulás folyik. Ez sem azonban zárt helyen. Mi azt a fogalmat, hogy „tanterem“ nem ismerjük. Künn tanulunk a kis erdőben, vagy séta közben. A tanulás közvetlenül történik... Megbeszéljük a dolgokat, aki valamit nem ért megkérdi, a már hallottakat elismételjük és így tovább... A dolgozatokat természetesen otthon írja meg mindegyik. De ez nem sablonos valami, hanem állandó verseny, állandó torna. A növénytant, állattant künn a mezőn tanuljuk meg, s általában igyekszünk mindent közvetlen szemlélet útján megismerni. A négyórás tanulás mellett négy óra a kötelező munkaidő. Ezt az időt azonban a gyermekek maguktól töltik meg. Valósággal magható, hogy milyen gonddal gazdálkodnak a gyermekek. Nézzé meg az állatokat: ragyogóan tiszták... Mert szinte betegesen harcolnak itt a tisztaságért. A gépeket sehol olyan jó karban nem tartják, mint ezek a gyermekek.

Ami azonban a legfontosabb: ezek mégis csak gyermekek. Igazi vigkedélyű, bohó gyermekek, akikben nyoma sincs annak, hogy ők már ugy élnek, mint a „nagyok“. De játékká tették a komoly életet, s mi játék, abba is tartalmazták vitte bele.

Még csak egy kérdésem volt: — Meddig maradnak itt a gyermekek? — Ez a kérdés még nem aktuális. De elv az, hogy ezt a közösséget minden gyermek úgy tekintse egész életén át, mint az otthonát. Ha valaki bizonyos irányban tehetséget árukt el, vagy valami mást akar tanulni, akkor természetesen elküldjük, mint ahogy a szülők elküldik gyermekeiket tanulni. És ugy fognak ide visszatérni, ahogyan a gyermek az apai házba tér vissza...

Ime ez a gyermekfalu. Az épülő Palesztinának ez is egyik épülete. Azt hiszem: egyike a legszebbeknek, a legigazabbnak, a legemberibbnek. És némiképen tanulságul szolgálhat a mi hazug, önző, egyletesdi jótékonyaságunknak is, amely ugy közeledik az árvához, hogy a könnyét akarja letörölni s ezalatt intézményeinek, „árvaházainak“ kényszerzubbonyába bujtatja a testet és a lelket.

Székely Béla

Jorga a kormány közeli bukását jósolja

Bukarest, június 29. Jorga professzor, aki a Saguna-ünnepélyen Brassóban volt, a következő fontos politikai kijelentést tette:

— A liberális kormány utolsó napjait éli. Még egyetlen feladat vár megoldásra, hogy a kormány bukása bekövetkezzék. Az egyesült ellenzéki párt megszervezése a kormány átvételére.

Ha mérvénélkülteled fa-, vas- vagy réz-
butort, zongorát
akar venni, ne sajnálja az utat **Marosvásárhelyre** és tekintse meg a **SZÉKELY ÉS RÉTI** **ERDELYRESZI BUTORGYÁR RÉSZV.-TÁRS.** butortermelt, asztalok tornirszükségleteiket legolcsóbban itt szereshetik be

Jégszekrények
nagy választékban kaphatók
Grünwald Jakab
bádógaru üzemeiben,
P. Mihai Viteazul 18.

Kedd,
Buk
kezdve eg
az lesz a
gyakorol
Kln
Bra
kellott vo
levőleg
idejekorá
meleg tü
Bécs,
Amikor
lalta az
dasági kö
az alig h
el. Félte
presztizs
foglalja
bizalmatl
tal nagys
kolatlan
tőzsei m
ket szerz
gazdasági
sadalmi
használni
a bank n
ösvényét
sabb üzle
olyan ba
érintkezé
előle.
Ma
ciója meg
Bosel eg
nak, de
bank bud
Bosel h
Osztrák-
egy rész
főintezé
azonban
mostani
tán kény
elfér.
Bosel,
ellene és
Mar
Bécs,
mérnök
sal levág
tést köve
sítás cim
nők szán
hogy a
varda ta
zetője,
megállap
van rajta
tűtöttek
kijelentés
csapás, n
Most,
csontkítá
társaság
rek-család
következ
osztrák k
Annak a
ez a tűz
most ebb

a falunak. Ez m jelenti azt, nem tanulnak. nyszert jelent,

ka iskola-élvét as nyolc órára án át teljesen közőkkel rend onban zárt he tanterem" nem erdőben, vagy ül történik... amit nem ért mételjük és így mészetesen ott nem sablonos állandó torna. mezőn tanuljuk ndent közvetlen négyórai tanu lező munkaidő. ekek maguktól ó, hogy milyen kek. Nézzé meg ... Mert szinte ágért. A gépe tartják, mint

b: ezek mégis yü, bohó gyer nak, hogy ők k". De játékká tek, abba is tar t: gyermekek? aktuális. De elv minden gyermek int az otthonát. tehetségét árul ulni, akkor ter gy a szülők él. És ugy fognak gyermek az apai

épülő Paleszti hiszem: egyike aknak, a legem nulságul szolgál di jótékonyás dik az árvához, i s ezalatt in kényszerzubboket.

Székelly Béla **eli bukását**

professzor, aki an volt, a követ tette: olsó napját éli. oldásra, hogy a k. Az egyesült kormány átvé-

gyorát **gyre és tekintu c** **ETI** **TÁRS. butortermeit, ban itt szerezhetik be**

nyek **aphatók** **akab** **en,** **13.**

A kisebbségi oktatás

külön reszortot kap a belügyminisztériumban

Bukarest, június 29. Az Uj Kelet tudósítójától. A belügyminisztériumban szeptembertől kezdve egy külön osztály fog működni a kisebbségi oktatás ellenőrzésére. Ennek a szekciónak az lesz a feladata, hogy a kisebbségi iskolák vizsga- és oktatásrendszere felett felügyeletet gyakoroljon.

Kinos incidens a Saguna-ünnepélyen

Brassó, június 29. A Saguna-ünnepélyen kinos incidens játszódott le. Gogának beszélnie kellett volna a volt diákok nevében, azonban Popovici Mihály nemzeti párti politikus, aki tudvalevőleg brassói, interveniált az ünnepség elnökénél, hogy Gogától vonja meg a szót. Goga erről idejekorán tudomást szerzett és emiatt elállt a felszólalástól. Az Averescu párt brassói tagozata meleg tüntetésben részesítette Gogát, aki a botrányról nem akart bővebben nyilatkozni.

Az Union-bank szakítani akar Bosellel

Teljesen megrendült Bosel hatalmi pozíciója

(Bécs, június 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Amikor Bosel, az ismert pénzfőnök, elfoglalta az Union-bank elnöki székét, bécsi gazdasági körökben nagy bizalmatlansággal néztek az alig harminc-éves pénzfőnök elöljárására. Feltették a Bosel rezsimtől az Union-bank presztizsét, amely tudvalevőleg az első helyet foglalja el a bécsi nagybankok között. Ez a bizalmatlanság a konjunktúra világának e fiatal nagyságával szemben azonban sokáig indokolatlannak látszott. Bosel felhagyott előbbi tőzsdei manipulációival és realis értékes üzleteket szerzett bankjának. Már ugylátszott, csak gazdasági pozíciójának konszolidálására és társadalmi helyzetének alátámasztására akarja felhasználni az Union-bankot, úgyelve arra, hogy a bank ne térjen el a nagybankok tradicionális ösvényétől. Rövidesen Boselt, mint a legrealisabb üzletkes emberét, kezdték elismerni és olyan bankemberek vették fel vele az üzleti érintkezést, akik ezelőtt mereven elzárkóztak előle.

Ma azonban, amikor Bosel hatalmi pozíciója megingott, kezdenek rászemlélni arra, hogy Bosel egyenes károkat nem is okozott bankjának, de olyan kiadásokba sodorta, amelyek a bank budgetjét túlságosan megterheltek. Így Bosel harminchatmilliárdért megvásárolta az Osztrák-Magyar Bank épületkomplexumának egy részét azzal a céllal, hogy az Union Bank főintézetét ide fogja áthelyezni. A székházat azonban a bank nem veheti igénybe, mert a mostani helyen is a megcsappant forgalom folytán kényelmesen, sőt szinte túlkényelmesen elfér.

Bosel, amikor az ismert tőzsdetamadás indult ellene és a frankkontreminen is elvesztette va-

gyonának nagy részét, az Union Bank részvényeit zálogosította el külföldön és az érte kapott pénzt kihelyezte a bécsi piacon, ezzel akarva hitet kelteni arra, hogy hatalmi pozíciója nem rendült meg és hogy bankja tekintélyes pénzfőnökséggel rendelkezik. Egy két hétig volt is hatása ennek a manővernek, de azután összeomlott ez a bástya is úgy, hogy ma egészen kiszámíthatatlan a Bosel-komplexum, amely személyi kapcsolatban van az Union bankkal. Pénzkörökben állandó beszéd tárgyát képezi, hogy Bosel még mindig új hitelekre vadászik külföldön, és egyre inkább kiszélesíti azokat a határokat, amelyek már idáig is igen szélesek voltak. Általában az a vélemény, hogy Bosel végleges bukását csak úgy kerülhetné el, ha a bécsi tőzsdén egy újabb szilárdulási folyamat kezdődne, miáltal az elzálogosított részvények nagyobb értéket nyernének.

Az Union-bank vezetősége most minden alkalmat megragad arra, hogy a Bosellel való kapcsolatot megszakítsa. Azért mégis az a helyzet, hogy kifelé bizonyíthatóan nem ingott meg, csak összeszűkült az a hatalmi pozíció, amelyet Bosel épített ki a maga részére az osztrák gazdasági életben és azután a márka legmélyebb hanyatlásának korszaka alatt, a német birodalomban. Ennek dacára mindenki tudja, hogy Bosel ma már csak romja annak, ami volt, de akkor, amikor az új gazdagok nagy része nyom nélkül eltűnt, Bosel legalább rom gyanánt ott van még Bécs szeme előtt. Az Union-bank életére nézve Bosel bukása semmiféle súlyosabb konzekvenciákkal nem járhat, mert időközben a bank vezetősége annyira szeparálta magát Boseltől, hogy minden súlyosabb megtépázás nélkül kerülhet majd ki a Bosel korszakból.

Marek bécsi mérnök balesete öncsonkítás

Bécs, június 29. Emlékeztetés, hogy Marek mérnök a múlt héten egyik lábát baltacsapással levágta. A mérnök 400.000 dollár kártérítést követel a biztosítótársaságtól balesetbiztosítás címén. Felmerült a gyanu, hogy a mérnök szantszándékkal vágta le a lábát azért, hogy a biztosítási összeget kézhez kapja. Harvarda tanár, a törvényszéki orvosi intézet vezetője, megvizsgálta a levágott testrészt és megállapította, hogy három különféle sérülés van rajta, amiből kiderült, hogy háromszor ütöttek rá baltával, vagyis a mérnöknek az a kijelentése, hogy véletlenül történt a baltacsapás, nem állhat meg.

Most, hogy kiderült, hogy a mérnök öncsonkítást végzett, visszaemlékeztek a biztosítótársaságok, hogy néhány évvel ezelőtt a Marek-család lakásán óriási tűz volt, amelynek következtében a társaságoknak 700 millió osztrák korona biztosítási díjat kellett fizetni. Annak a gyanujuknak adtak kifejezést, hogy ez a tűz sem volt véletlen műve. A rendőrség most ebben az ügyben vizsgálatot indít.

Mosó és tisztítógépek figyelmeibe!

1 db. dupla dobos mosógép alsó tüzeléssel, erőműi berendezésre, 1 db. vasalógép (másfélméter hosszú) villamoserőre, 1 db. vasalógép (egy méter hosszú) kézi tüzemre, 1 db. fényszóró vasalógép (Rutscher) elektromos áramra, szintén volt a. 1 db. keményítő-gép kéziüzemre. — Az összes gépek majdnem teljesen újak és mérsékelt áron eladóak. Érdeklődők forduljanak Bruno Vidlasch, Fingerlingsgasse 3. Sibir.

Zsák **Ponyva** **Mindennemű célokra legelőnyösebben beszerezhető** **Albala Izsó** **Timisoara** **Piata Traian No 2.**

Nagg **harisnyavásár** **mélyen leszállított árakkal.**
Kötött harisnya min- **25**
den színben **lei**
Flohr-harisnya minden **53**
színben **lei**
Muszlin harisnya divat- **69**
színben **lei**
Cérna-muszlin minden **98**
színben **lei**
Selyemfátyol harisnyák **125**
minden színben **lei**

BLATT **FÖTER 13** **Divatkörtükben és költőtarukban óriási választék!** **A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók**

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidó ság napilapja **Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő** **Felolós szerkesztő Dr. Marton Ernő** **Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.** **Az Uj Kelet cikkeinek utányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.**

A mai naptár

A szegény zsargon! A műveltjeink nem engedik érvényesülni, azért mert szegénységre és alacsonyrendűsége emlékezteti őket. A vallásosak nem akarnak tudni róla, azért, mert utjában áll a szentnyelvnek. A tudósaink, a nagy nyelvkatatókat idézik és egy minden nyavalyával megvert igahordó lóhoz hasonlítják ezt a nyelvet. És csudálatos! Az angol nyelv fokozott mértékben mutatja a zsargon minden jellegzetességét. Délnémet, régi góth, ó-francia, konyhalatin, klasszikus latin, hollandi, hindu, sőt kínai — mindezek a nyelvek képviselve vannak az angol szókinésben és lám csak! A világ összes filológusai nem győzik eléggé magasztalni az angol nyelv nagyszerű gazdagságát. Igen bizony! Ami a szabad embernél erénynek számít, azt a rabszolgának bűnül tudják be. **Leon Kellner**

— A zsidó egyetemi hallgatók propagandautja a menzáért. A zsidó egyetemi hallgatók kolozsvári menzájának fentartása érdekében a napokban ismét vándorútra kelnek a diákok, hogy összegyűjtsék a menza jövőévi szükségleteinek fedezésére szolgáló összegeket. Nem kell különösebben hangsúlyoznunk a menza jelentőségét. Az erdélyi zsidó diákság egy nagy része, amely külföldön folytatja tanulmányait, igen szomorú helyzetben van és így kétszeresen kötelességünk, hogy legalább azokat, akik itthon maradtak, tanulmányuk befejezéséhez segítsük. A zsidó diákok július elsején kezdik meg propagandautjukat, felkeresnek minden várost és községet, abban a biztos reményben, hogy a zsidó családok magukéva teszik ügyüket és, anyagi képességük szerint, rendelkezésükre bocsátják azokat az erőforrásokat, amelyek a menza jövő évi működését hivatottak biztosítani.

— A kolozsvári zsidó Napközi Otthon évzáró ünnepélye. A kolozsvári zsidó Nőegylet által fentartott Napközi Otthon július 4-én, szombaton délután öt órakor tartja Calea Victoriei 85. számú székházában ezidei évzáróünnepélyét. A Nőegylet elnöksége, amely olyan nagy áldozatkésztséggel gondoskodik a Napközi Otthon gyermekeiről, ezúton hívja meg az ünnepélyre az érdeklődőket.

— Az egyesült ellenzék kisenevi gyűlése. Bukarestből jelentik: Kisenevben az egyesült ellenzéki pártok vasárnap négygyűlést tartottak, amelyen Stere, Madgearu, Mihalache, Lupu és Popovici Mihály szólaltak fel. Stere beszéde rendkívül mély hatást tett. Hangsúlyozta, hogy az egyesült ellenzéki pártoknak az lesz az első feladatuk, hogy megvédelmezzék a kisebbségeket a kormány támadásaitól.

— Budkó és Abel Pann-kiállítás. A kolozsvári ujságíróklub helyiségében kiállított Budkó-Abel Pann rajzok iránt az érdeklődés napról-napra fokozódik. A város műértő közönsége órákig gyönyörködik a tiszta művészettel megalkotott képekben, amelyekből számos darab már el is kelt. A kiállítás látogatása ingyenes.

— Magánkézbe kerülnek az olasz vasutak. Rómából jelentik: Kormánykörökből szerzett értesülések szerint Ciano közlekedésügyi miniszter az olasz államvasutakat magánkézbe akarja adni, hogy ilyen módon jövedelmesebbé tegye a közlekedést. Julius elsején a táviró már magánkézben lesz.

— Letartóztatták Abramson kormányzó merénylőjét. Jeruzsálemből jelentik: Észak-palesztina kormányzója, Mr. Abramson ellen tudvalevőleg egy arab lövéseket adott le, amelyek azonban célt tévesztettek. A rendőrség most a tettest egy Hassan Salom nevű arab személyében kinyomozta és a lövöldözőt letartóztatta.

— **Lehet-e a Dunán tengeri hajókkal közlekedni.** Prágából jelentik: A Magyar Távirati Iroda a napokban jelentette, hogy Magyarország amerikai tőke segítségével a Dunát hajózhatóvá akarja tenni tengeri hajók számára. Prágában és Budapesten ezt a tervet pesszimistikusan fogják fel, mert annak keresztülvitele eltekintve attól, hogy sok millióba kerülne, óriási természeti akadályokba is ütközik. Így legnagyobb akadály a terv keresztülviteléhez a Vaskapu, ahol óriási zsilip műveket is kellene elhelyezni. A Dunának tengeri hajókkal való hajózhatóvá tétele Pósonyig vagy Bécsig belátható időn belül lehetetlen és a terv — valószínűleg — csak hosszú esztendőkre mulva lesz kivihető.

— **Kereskedőtiltakozás a vasárnapi munkaszüneti törvény ellen.** Bukarestből jelentik: A „Dacia”-ban a fővárosi kiskereskedők vasárnap négytől tartottak, melyen tiltakoztak a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény életbeléptetése ellen. Határozati javaslatot fogadtak el ilyen értelemben, melyet a kormányhoz fognak eljuttatni.

— **Aradon több ideiglenes italmérési engedélyt bevontak.** Aradról jelentik: Hirt adtunk arról, hogy az aradi pénzügyigazgatósághoz kormányrendelet érkezett, amellyel szabályozták az ideiglenes italmérési engedélyek ügyét. A rendelet értelmében az aradi pénzügyigazgatóság számtalan ideiglenes italmérési engedélyt vont be, néhányat azonban bizonyos feltételekhez kötve 1926. január elsejéig érvényben hagyott. Az így meghagyott engedélyesek a napnak csak egy meghatározott idejében árulhatnak szeszes italt.

— **Nagy bankrablás Amerikában.** New-yorkból jelentik: A chicagói lapok szerint a Wisconsin államban lévő Schullsburg városában öt bandita megtámadta az amerikai Nemzeti Bank ottani fiókját. Behatoltak a bank helyiségébe, itt összekötözték az alkalmazottakat és a magukkal hozott robbantó szerral felrobbantották a bank pánccsokrényeit. Ötvenezer dollárt raboltak aranyban és bankjegyekben. Amikor a robbanásra a környékről többen a bank felé futottak, a banditák közül ketten gyorstűzelő pisztolyaikkal a közönség felé tüzeltek, úgy, hogy senki emberfia nem merte megközelíteni a bankot, amelyben a rablók tíz percig dolgoztak. E tíz perc alatt a rablók egyike, aki nyilván telefonszakértő is volt, a banktelefon központja útján a város egész telefonműködését megbénította. A rablók gondoskodtak arról is, hogy a közeli várásokat ne értesíthessék és azért az egész táviróhálózatot utközben lezaggatták. Több fiatalember motorbiciklin üldözte a rablókat, akik azonban folytonos lövöldözésekkel távol tudták tartani maguktól üldözőiket. A rablóról eddig semmi nyom nincs.

— **Autobuszkatasztrófa öt halottal.** Bukarestből jelentik: Kisenevből egy ottani elemi iskola negyven leánytanulója, a tanárnok vezetésével, Bukarestbe indultak autobuszon kirándulásra. Truseninál a sofőr nem vett észre egy szakadékot és az autobus nekiment a korlátnak, leterítte azt és a szakadékba zuhant. Az iskola igazgatója és négy kisleány azonnal szörnyethaltak. Tizenötén súlyosan megsebesültek.

— **Egy „leépített” igazgató, gyáros és kereskedő naplója.** Ezen cím alatt van összefoglalva és állandó rovatként feldolgozva az egész erdélyi és bánági közgazdasági élet minden fázisa és riportszerű eseménye a „Pénzvilág” közgazdasági folyóiratnak minden hó elsején megjelenő számában. Az érdekesítő és változatos tartalma, de mindig izléses stílusban megírt folytatásos cikksorozat, mint egy élő színdarab jelenik meg az olvasó előtt. Szerkesztőség és kiadóhivatal: „Pénzvilág” Oradea-Mare Strada Jókai 17. Telefon 9. Mutatványszám díjtalanul.

— **A nagykanizsai földrengés következményei.** Budapestről jelentik: A nagykanizsai földrengés, mint utólag megállapították, sokkal nagyobb méretű volt, mint első pillanatban hitték. Alig van ház, amelyik meg nem repedezett volna, még a legerősebb épületek is megrongálódtak. Wampel Ernő kereskedő anyjának egy téglá esett a fejére, amelytől az idősebb asszony súlyosan megsebesült. Hasonló sebesülés érte a Korona-szálló tulajdonosának feleségét. A telefonközpontból a kisasszonyok a földrengés pillanatában az utcára menekültek, ahol közülük többen összeestek. A város háza közgyűlési termének boltzata beszakadt. A kereskedők áruraktárának nagyrésze elpusztult. A kár sok millióra rug.

— **Medvegy Vilít elítélték Budapesten.** A bűnkronika állandóan mint betörőkirályról emlékezik meg Medvegy Viliről, aki ezt a jelzőt vakmerő betörései-lopásainak köszönheti. Többször került már a kolozsvári rendőrség kezére is és mindannyiszor sikerült megszöknie. Legutóbb a budapesti köztisztviselők Attila-utcai szövetkezetét látogatta meg éjnek idején, azonban rajtavesztett, elfogták s ma délelőtt a törvényszék Valentin-tanácsa ítélkezett fölötté. A jó megjelenésű Medvegy Vilít intelligens beszédben védekezett abban a reményben, hogy „a törvényszék nem fogja beszédét gondosan megszerkesztett — s alap-talan frázisoknak tekinteni”. Előadta, hogy nélkülözései miatt sodródott a bűn útjára és fogadkozott, hogy ha kiszabadul, rendes ember lesz belőle. A bíróság hét hónapra ítélte a betörőkirályt, aki alázattal megköszönte az „irgalmas ítéletet” és kijelentette, hogy ez egyszer nem fognak benne csalatkozni, mert meg fog javulni. Medvegy Vilít egyelőre büntetésének kitöltésére börtönbe vitték.

— **Majdnem 100.000 külföldi munkásnak el kell hagynia Ausztria területét.** Bécsből jelentik: A munkanélküliek nagy száma miatt az osztrák kormány rendkívüli intézkedéseket fog tenni. A kormány ugyanis arra készül, hogy rendeletet bocsát ki és törvényjavaslatot nyújt be a parlamenthez, amely szerint idegen illetőségű munkások foglalkoztatása Ausztriában csak kivételes, rendkívüli esetben legyen megengedve. A kormány becslése szerint ugyanis Ausztriában 60—80.000 külföldi munkás van alkalmazásban és csak 1924-ben 10.000 idegen munkás érkezett. Az új törvényjavaslat szerint a törvénynek visszaható ereje lesz és ennek következtében el kell hagynia Ausztriát egész sereg csehszlovák állampolgárnak, akik mint eszdek, háztartási alkalmazottak, kifizetők, szolgák, stb. vannak alkalmazásban, azonkívül egy nagy csapat német és magyar munkásnak is.

— **Az északcsehországi fürdők rekord-látogatottságot értek el.** Prágából jelentik: az északcsehországi fürdők látogatottsága ez-iden rekordot ér el. Karlsbad vezet 24.000 vendéggel, utána következik Marienbad 10.000 és Franzensbad 5.000 vendéggel. A legtöbb idegen Németországból érkezett ide, de Amerika is erősen van képviselve a cseh fürdőkben.

— **Magyarországon jutalmat tűznek ki a hatodik gyermek után.** Budapestről jelentik: A népjóléti minisztérium törvényjavaslatot készít elő, amely szerint az öt gyermeknél nagyobb családok jutalmat fognak kapni.

— **Jónak ígérkezik a magyar termés.** Budapestről jelentik: A földművelésügyi miniszter ma nyilatkozott az ezévi terméskilátásokról, amelyek — szerinte — jobbak a tavalyinál. Az időjárás különösen a takarmányra kedvező.

* **Létérdeke minden hitelezőnek,** hogy mielőtt kihitelezést eszközölne, egy pontos információ birtokában legyen. A **Gyáripár Híteltudósító** Románia és az utódállamok legnagyobb információs irodája gyors, precíz, megbízható és lelkiismeretes tudósítást nyújt a világ bármelyik államából. Okvetlen kérjen egy próba-tudósítást. **Gyáripár Híteltudósító Temesvár, Postafiók 34.**

Hétfői sporteredmények. Bukarest: Slavia (Prága)—Juventus 5:0 (3:0). Nemzetközi mérkőzés. Bécs: Slovan—Hakoah 3:2. Bajnoki, mely azonban nem változtat a Hakoah bajnokságán. — Amsterdam: Hakoah—Blau Vith 2:1 (2:1).

— **Feld Mátyás összeesett a színházban.** Budapestről jelentik: Feld Mátyás, a róla elnevezett színház igazgatója, vasárnap délelőtt az egyik revü főpróbáján hirtelen tudóvérzést kapott és összeesett. A mentők a Rókus kórházba szállították. Állapota súlyos.

— **Elsülyedt a Dunán egy uszályhajó.** Párkányból írja tudósítónk: Egy bajor gőzös iparkodott a napokban a Dunán lefelé. A gőzös által vont uszályhajók egyike azonban a Muzsla község melletti Csenke-pusztánál zátonyra futott, léket kapott és elsülyedt. Rakomány, mintegy hetven vagon tengeri, víz alá került. A környékbeli falvak lakosságából toborzott munkások serényen dolgoznak az elsülyedt uszály kiemelésén és a rakomány megmentésén.

* **Utoljára egy Amundsen-vicc.** Amundsen újabb expedícióra készül.

— **Aztán írjal — mondja neki egyik barátja.**

— **Jó, — feleli Amundsen — majd küldök levelet és egy üveg „Bijou” kölni kivonatot a sarki hordárral.**

— **Mit küldsz?**

„Bijou” kölnikivonatot te marha, amit a Főtér sarkán árulnak a Rózsa Royal-drogériában 55 lejért!

* **Tüdőcsucshurutban szenvedők** olosó szanatorium-rendezésében részesülhetnek a nyári hónapokban **Máriavölgy** klimatikus gyógyfürdőn **שן שן** konyha, Prospektus: Dr. Kohn-gyógyászár Cluj.

* **Értesitem t. vevőimet,** hogy **שן שן** mésszár-ézekemet, valamint szálamilerakatomat, Széchenyi-tér 30 szám (Nagyszamos-u sarok) alá helyeztem át. Kérem tovább i szíves pár fogásukat, tisztelettel **Wiakler Mór, Cluj. Telefon 12—90.**

* **Mit mond a kínai felkelők vezére.** Peking, június 29. Csang Cso-Ling békítési kísérletét megbiúsultak. A japártávát Csang Cso-Ling kérdésére a kínai felkelők vezére kijelentette, hogy legjobban azért haragszik az európaiakra, mert Kínában tétlenkednek, mielatt Lőrincz és Tóthnál Kolozsváron eddig hallatlan olosó áron folyik a hatóságilag engedélyezett végeldás.

* **Brassóban** hirdetéseket, előfizetéseket felvesz és reklamációkat elintéző az **Új Kelet** brassói képviselője, az **Elekes Hirlapiroda Str. Portii 32.**

Dr. COSMUTZA sz. nálórium

Cluj-Kolozsvár, Fellegvár.

Klimatikus gyógyhely légzőszervi betegek számára. Diétás szanatorium cukorbetegnek ves-bajosok, köszvényesek részére. **Vizgyógyintézet, elektromos kezelés.** Naponta hétszer étkezés, állandó orvosi felügyelet. Napi ellátás 350 lej. Orthodox konyha.

Hatóságilag engedélyezett

Végeladás!

Hatóságilag engedélyezett

Más vállalat miatt rőfös és női divatáru üzletünket **teljesen felosztadjuk** és a nagymennyiségű elsőrangu áruraktárunkat készpénzfizetés mellett **gyári áron alul kiárusítjuk.**

Lőrincz és Tóth

Cluj, Piața Unirii (Főtér) 8. szám.

Berendezés eladó

Berendezés eladó

K

Elejletté

(Bucuresti-Bu let tudósítójától)

hogy a legfőbb délután ülést te hogy a termésre statisztikák alapvet elejtik és a szabadá tesszik. **Bratianu** Vintila miniszterek is. Hták a gabona újilletékek megállárát vették alapkulnak:

BUZA VAGO

Az érték

A budapesti érték mindig nem tud ugyan egy ugyne de ennek a bizonyos terjed ki, hogy a árfolyamokat fel olyan értékpapír villamosjegy árát ilyen körülmény mottevo forgalom nek egy bekövet nagyobb angansz kozni. Néhány közöljük: Magyar 130, Kereskedel rék 112, Ingatlan rék 2250, Budapest 390, Magnezit 1 Urikányi 980, 1950, Rima 122 melő 190, Magyar Izzó 1060, Alt. 245 ezer korona.

Mennyi c

ben. A romániai táiról érdekes s nagyobb cukorgy 1923—1924. évb 6573 vagon cuk

A 19 év

kon

a főp

Megn

MO

KÖZGAZDASÁG

Megállapították az új gabona exportdíját

Elejtették a gabonakontingenciális tervet. Módosítják az állatok kivitelét illetékét

(Bucuresti-Bukarest, június 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Röviden jelentettük már, hogy a legfőbb gazdasági bizottság szombaton délután ülést tartott, amelyen elhatározták, hogy a termésre vonatkozó beérkezett kedvező statisztikák alapján a gabona kontingenciális tervet elejtik és a gabonakereskedelmet teljesen szabaddá teszik. A bizottság ülésén résztvettek Bratianu Vintila, Constantinescu és Chirculescu miniszterek is. E határozat után megállapították a gabona új kiviteli illetékét. Az export illetékek megállapításánál a gabona világi piaci árát vették alapul. Az új illetékek így alakulnak:

Buza vagononként 45.000 lej

Rozs 20.000 lej
Árpa és zab 25.000 lej

Ezeket a vámatakat a vámbizottság jóváhagyása után a minisztertanács fogja életbe léptetni.

A legfőbb gazdasági bizottság az állatok kiviteli illetékét is módosította, még pedig az alábbiakban:

Ókrök kiviteli díja darabonként 6000 lej, 100 kg-on felüli sertés 1500 lej, 100 kg-on aluliaké 1200 lej. A juh kiviteli díja darabonként 300, a borbécsé 200 lej. A ló kiviteli díja darabonként 1000 lej. Ezeket az export illetékeket ugyancsak a vámbizottság jóváhagyása után a minisztertanács fogja életbe léptetni.

Az értékpapírpiac Magyarországon.

A budapesti értéktőzde a nagy krach óta még mindig nem tud magához térni. Alakítottak ugyan egy ugynevezett intervenciós bizottságot, de ennek a bizottságnak a működése csak arra terjed ki, hogy az amugy is mélyen alásülyedt árfolyamokat felszinen tartsa. Így is számtalan olyan értékpapír van, melynek árfolyama egy villamosjegy árával sem ér fel. Természetesen ilyen körülmények között nem fejlődik ki számottevő forgalom és bár bizakodással tekintenek egy bekövetkező javulás elé a spekuláció nagyobb angansmánba nem mer belebozsátkozni. Néhány vezető érték árfolyamát alább közöljük: Magyar Hitel 358, Osztrák Hitel 130, Kereskedelmi Bank 965, Általános Takarékpénztár 112, Ingatlanbank 200, Pesti Hazai Takarékpénztár 2250, Budapesti Gözmalom 145, Viktória 390, Magnezit 1100, Kőszén 2860, Salgó 425, Urikányi 980, Fegyver 641, Ganz-Danubius 1950, Rima 122, Bur 125, Nova 228, Östermelő 190, Magyar Cukor 1870, Georgia 260, Izzó 1060, Alt. Bank 12, Bőripar 95, Gumi 245 ezer korona.

Mennyi cukrot termelt Románia 1925-ben. A romániai cukorkampány 1925. évi adatairól érdekes számokat kaptunk egyik legnagyobb cukorgyárunk vezérigazgatójától. Az 1923—1924. évben Románia összes cukorgyárai 6573 vagon cukrot termeltek és hoztak for-

galomba. Ezzel szemben az 1924—25. évi cukorkampányban dacára a kormány által engedélyezett 1200 vagon importált cukormennyiségre, a termelés 6495 vagon telt ki és ez a mennyiség az utolsó kilóig elfogyott.

Tizenöt magyar vállalat törökországi szindikátust alapított. A magyar gépgyárak régebben elhatározták, hogy kihasználják földrajzi helyzetüket és fölveszik a versenyt a külföldi iparral Törökországban. Terjeszkedés céljából szindikátusba tömörültek, melynek 15 tagja van és amelyben nemcsak gépgyárak, hanem egyéb szakmabeli vállalatok, a többi között egy szállítócég is helyet foglal. A szindikátusnak a MÁV. gépgyár is tagja és elnökévé a MÁV. gépgyár igazgatóját választották meg.

A trieszti áru piac helyzete. A trieszti kávépiacon az irányzat lanyha és az olasz valutabizonytalanság folytán, nincs is jegyzés. Egyedül szeptemberi ár van 1010—1090 lira között. Olasz rizs nyugodt, szilárdulás felé hajló árakkal, jó kereslettel. Jegyzetek: Crihato 255—250; indiai rizsben némi áremelkedés, ami 1—2 sh. között van. — Délgyümölcs: a narancspiac megszűnt, egyedül sorrentóban van még némi tizlet. — Citrom 40—42 lira per láda. Más gyümölcsök, így: mogyoró, mandula, finom füge szilárd, jó tizletmenettel.

Újabb moratórium az erős valutákban történt fizetésekre. Bukarestből jelentik: A legutóbbi minisztertanács jövahagyta

az igazságügyminiszter azon előterjesztését, hogy az erős valutákban teljesítendő fizetésekre a kormány adjon újabb hathónapi moratóriumot. Eszerint az erre vonatkozó rendelkezések, amelyek május 7-én és június 7-én lettek kihirdetve, hat hónappal később fognak életbelépni.

Hiteltudósító iroda. Belföldi és külföldi pénzügyi, kereskedelmi és ipari vállalatokról, egyéni és társaségekről, azok személyi és vagyoni megbízhatóságáról, fizető és hitelképességéről pontos, precíz, gyors és diszkrét hiteltudósításokat adunk. Kérjen próba, kontroll és öninformációt. „Pénzvilág” országos hiteltudósító, egyeztető és inkasszó iroda, Oradea-Mare Str. Jókai 17. Telefon 9.

TÖZSDE

Június 29-én

A mai ünnep miatt szünetelt a devizaforgalom.

SPORT

Kétnapos országos atlétikai verseny Kolozsváron

Nemzetközi mérkőzés Aradon. Az aradi Hakoah bejutott az elsőosztályba. Kavardás az országos futballmérkőzések körül

(Cluj-Kolozsvár, június 29. Az Uj Kelet tudósítójától.) Hetekig készültek a kétnapos atlétikai versenyekre, melyek, ha az idő nem lép közbe hátrálól, az atlétikai sport szenzációi lettek volna. Az esős idő azonban elmosta a pályákat és emiatt az eredmények még közepesek sem.

Főbb eredmények.

Helyből távolgrás. 1. Sylver (Olympia Bucuresti) 295 cm.

100 m. síkfutás. 1. Péter (KAC) 11:6 mp.

2. Virgil (Coltea Brasov). 3. Schuller (Olympia Brasov). Több sikertelen start után az indulásnál Péter elkésik. Ötven méterig Virgil vezet, itt Péter utóléri, nyolcvan méterrel megelőzi és testszélességgel nyer. Egy méterrel harmadik.

Sulydobás. 1. Dávid (UCASP) 13 m. 6 cm.

Kalapácsvetés. 1. Bodea (Coltea Brasov) 40 m. 12 cm.

Magasugrás. 1. Russu (Universitatea) 172 cm.

110 m. gátfutás. 1. Neacsu (Coltea Brasov)

182 mp.

5000 m. síkfutás. 1. Wild I. (UCASP) 17 p. 15:2 mp.

4x100 staféta 1. KAC 46:8 mp.

Hármasugrás. 1. Panajott (MSE) 12 m.

55 cm.

Futball eredmények:

Kolozsvár. Husosok—CFR 3:3 (2:2). Barátságos mérkőzés, amelyen a Husosok csapata meglepően jól szerepelt. Előzőleg a CFR ifjúsági 2:0-ra legyőzte a Husos ifjúságit barátságos mérkőzés keretében.

Arad. Hakoah—Egyetértés. A másodosztályu bajnokság döntője, melyen a Hakoah nagyszerű formát mutatva, biztosan győzött. E győzelemmel a zsidó csapat megnyerte a másodosztályu bajnokságot, miáltal bekerült az első osztályba.

Szolnok válogatott—Arad válogatott 1:0 (1:0). A nemzetközi mérkőzés, melyen a szolnokiak biztosra verték a rosszul összeválogatott aradi csapatot. A játék folyamán a külföldi csapat többet támadott, gólját azonban az aradi kapus hibájából érte el. Ugyanis az aradi kapus egy könnyű labdát kivédett, ahelyett azonban, hogy a labdát a mezőnyre továbbította volna, primadonnamódra lába elé dobta, Zmargo centercsatár ezt idejében észrevette, rástartolt a labdára s gólba helyezte.

Brassó. Universitatea—Olimpia 5:2 (5:1). A kolozsvári egyetemi csapat nívós játékkal könnyen nyerte a meccset.

Nagyváradon az eső miatt a mérkőzést nem lehetett megtartani.

Székelyudvarhely. KAC (Kolozsvár)—Hargitha 3:0 (1:0). A kolozsvári csapat győzelme a jóképességű Hargitha fölött meglepetés.

Nagyszében. NESE—CFR 3:1 (1:0), HTV—Soimi 1:0 (0:0).

Vulkan. CAMP—TAC 4:1 (4:1).

Lupény. JIUL—Olimpia (Arad) 3:0 (1:0). Bajnoki.

Temesvár. Spárta—Kadima 5:0 (3:0). Baj-

A 19 év óta fennálló

Ll. 3789

konyhafelszerelési üzletünket

a Cal. Reg. Ferdinand (Wesselényi-u.) 23 sz. alá, a Demokratia-szálloda volt helyiségeibe

a főpostával szembe helyeztük át.

Teljes konyhafelszerelések. Ajándékoknak alkalmas zománcedény, üveg, porcellán és evőeszközök a legjutányosabb árakban.

Megnyitási hónapban 10% árengedmény

Ingyen megtekintés vételkényszer nélkül.
Külön engros osztály.

MOSKOVITS & Co.

noki. — Kinizsi—Politechnika 1:0 (0:0). A Kinizsi több tartalékkal szerepelt.

Zombolya. ZsSE—TMTE 2:0 (2:0).

Külföldi eredmények:

Bécs. National Club (Montevideo)—Rapid 2:1 (2:1). Az uruguayi csapat csütörtökön öt tartalékkal szerepelt. Góljait Nazacci és Scarone, a Rapid gólját Weszely lőtte.

Uruguay—Ausztria válogatott 2:0. A tegnapi megkezdett válogatott mérkőzésen az olimpiai bajnok biztosan győzött.

Julius 5-én Ausztria válogatott csapata Stockholmban játszik Svédország válogatott csapatával.

Prága. Victoria Zizkov—DFC 1:0 (0:0). Bajnoki mérkőzés, amelynek eredménye nagy meglepetés.

Meteor VIII.—Cechie Karlin 5:0 (3:0).

Saparta—CAFK 1:0 (0:3). A győzelemmel a Sparta megnyerte a bajnokságot.

Bern. Slavia (Prága)—Joung Bois 2:1 (4:1).

Sparta (volt Sugar & Deutsch) — az összes sporteikkek szaküzete. — Cluj, C. Victoriei 5.

Kavarodás az országos bajnoksáért folyó futballküzdelem körül. A romániai kerületekben a bajnoki küzdelmek befejezést nyertek. Kolozsváron az Universitatea, Brassóban a Brasovia, Temesváron a Kinizsi, Aradon az Uscap, Nagyváradon pedig a NAC lett a bajnok. A központ határozata értelmében az országos bajnoksáért a minősítő mérkőzések július 5-én kell hogy lefolyjanak. A játszóhelyek körül azonban nagy kavarodás támadt. A központ ugyanis már régebben úgy intézkedett, hogy a kolozsvári kerület bajnoka Aradon játszik az ottani kerület bajnokával, a NAC pedig Brassóban a Brasoviával. Ez a rendelkezés a minap változást szenvedett, amennyiben egy új rendelkezés úgy intézkedett, hogy az Universitatea—Uscap mérkőzését Kolozsváron, a NAC—Brasovia mérkőzést pedig Nagyváradon játsszák le. Ebbe az Uscap, illetve a Brasovia nem ment bele és felterjesztéssel éltek, hogy a mérkőzés az eredeti sorsolás szerint kerüljön lebonyolításra. A helyzet ma az, hogy a bukaresti központnak kell döntenie mielőbb, nehogy a vasárnapi mérkőzések közül néhány elmaradjon. Nagy meglepetés egyébként az egész intézkedés, mert a mérkőzések színhelyét eddig mindig sorsolás útján szokták eldönteni.

Gabella-jegyek tekercsekben, Révész E nő nyomon követésében Targu-Mures, megrendelhetők.

Utazom 17 év óta a textilszakmában

A román, német és magyar nyelvet szóban és írásban perfektlül birom. Elsőrangú külföldi ismereteim vannak. Életkorom 35 év.

Erdélyben és Bánátságban

teljesen bevezetve saját bevételükkel, kitűnő referenciákkal, állampolgársággal és jómegjelenéssel rendelkezem.

Rentabilis állást keresek utazói vagy üzletvezetői minőségben július 15-re.

Leveleket „Engro perfekt szakember” jellegre LÖBI hírlaprodába, Arad, kéretnek.

Tennisz nadrág, lüster sacco, vászon ruhák

Neumann M. cég

Cluj, Piata Unirii No 14.

APRÓHIRDETÉSEK

Utazók találkozója Huedinban a vasúti hid mellett kóser étteremben. B. pártfogásukat kéri Friedman Ber 6. 9325

Motorok Szívógáz 20—60 HP. Benzín 4, 5, 10, 16 HP. Nyersolaj 16, 20, 40, 45 HP. Diesel 40, 50 HP. Gőzgépek fálstabil 30, 40, 50, 60, 70 HP. Compound-stabil 60, 70, 80 HP. Összes gépek gyárilag javítva azonnal szállíthatók, kedvező ár mellett. Kérjen árajánlatot. Friedrich Testvérek, Timisoara.

Ügyeljen a címre! Oradea-Mare, Str. Nic. Jorga (Zöldfa-u.) 19.

Berkovitsné Keresek a textil detail szakmában jártas fiatal segédet azonnali belépésre. Ajánlatokat fizetési igények megjelölésével — Weiss Adolf, nagykereskedés, Alba-Julia — címzendők. 9313

Hálószoba-berendezés és egyéb háztartási felszerelés sürgősen eladó. Cím a kiadóban.

Eladó Gherlán (Szamosújvár) Főter közelében 40 éve fennálló jó forgalmu fűszere- és vegyes áru üzlet 4 szobakonyha lakással és mellék-helyiségekkel, Herschkovits Adolf. 9315

Megnyílt! A legmodernebb berendezésű szalámigygár. Postacsomagokban is legjutányosabb árban szállít. Hechs-r és árj-gyzekek kívánatra bárkinek. Schnabel Hermann, Cluj Piata M. Viteazul 26.

Amzel utóda Stern Sámuel étterme Oradea-Mare, Nagypiac-tér 7. sz. Ujonnal átalakítva Abonenseket, és megnyitotta társas estélyeket, lakodalmak rendezését olcsón vállalom.

Kilakoltatásom miatt STERNBERG összes perzsaszőnyegeimet, egész új zongoráimat um. Wirth, Hoffmann, Gebr. Stigl stb. Részletre is. Oradea-Mare, Bul. R. Ferd. 14.

Természetes ásványvíz. Celestin VICHY Grand-Grille Hopital. Ovakodjunk az utánzatoktól. Vichy-Etat só lúgosvas, emésztendő viz házi elkészítésre. Vichy-Etat pastillák evés után elősegítik az emésztést.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Hermann Katica zongoraművész népszerűsége a Haggibbor jubiláris ünnepélyén. A Haggibbor Sportegyesület jubiláris ünnepélyén, amelyet július 5-én tartanak meg, vendégszereteln fog Hermann Katica, az ismert tehetséges zongoraművész, aki a román és a magyar színház művészeinek énekszámait fogja zongorán kísélni. Az ünnepély iránt általános érdeklődés mutatkozik.

A színházi iroda közleményei A jövő évad bérlete. A tavalyi bérlet elővételi igénye lejárt s így most már az összes helyek lettek rendelkezésre állnak a titkári iroda. Julius 5-én véglegesen lezárják a bérletkötéseket. Lengyel Irén és Berky József vendégjátéka. Az aradiak és temesváriak két kedvence e hét két estéjén fel fog lépni a kolozsvári Magyar Színházban. A kitűnő művész pénteken este a Lengyel Irén és szombat a Marinka a táncosnőben fog játszani. Fokozza az érdeklődést, hogy ugyanakkor Berky József is fel fog lépni vendégként.

Magyar Színház heti műsora Kedd: Halló Amerik (A nagyváradi társulat bucsu-vendégjátéka. Felemelt helyekkel, sorozat 270) Szerda: Feleségem babája (Operett, vendes helyekkel, Karácsonyival, Neményivel, Tompával, Ihászszal, Leőveyvel, sorozat 271) Csütörtök: Lakmé (Baranyai és Rózsa Ily fellépésével, sorozat 272) Péntek: Lengyel Irén (Lengyel Irénnek, az aradi színház primadonnájának vendégjátékával. Sorozat-szám 273) Szombat d. u. fél 4 kor: Hoffmann meséi (Mérésékelt helyekkel, Baranyai Jolán fellépésével, sorozat-szám 274) Szombat este: Marinka a táncosnő (Lengyel Irénnek, az aradi színház primadonnájának és Berky Józsefnek vendégjátéka. Sorozat 275)

Mozgók műsora. Select-mozgó. Kedd és szerda, június 30 és július 1. Harun al Rasid. Nagy drámai és romantikus film 6 felvonásban. Főszerepben Mary Kid. Csütörtök, július 2. A holnap titka. Rejtelmes fantasztikus dráma 8 felvonásban. Főszerepben Werner Krauss és Maria Corda. Urania-mozgó. Kedd és szerda, június 30 és július 1. Nagyváros hiénái. Szenzációs rejtelmes dráma 6 felvonásban. Főszerepben Leonhard Haskel. Csütörtök, július 2. Tűzben a pacific express. Amerikai tüneményi dráma 6 felvonásban. Főszerepben a 13-as nevű színész.

Moulin Rouge Bukarest, Bul. Elisabeta No 25. Megnyitotta legszebb amerikai terraszt az ötödik emeleten. Legpompásabb kilátás. Variete színház Elsőrangú étkező, két zenekar, mérsékelt árak. A legkellemebb mulatócsarnok. Nyitva reggelig.